

A harmadik témacsoport deklaráltan szociolingvisztikai és nyelvpolitikai írásokat tartalmaz. Az oktatási kérdésekben érdekelték örömmel tapasztalhatják azonban, hogy ide sorolták a művelődési szférával kapcsolatos értekezéseket is.

Ezen összefüggésben *Szende Béla* a magyarországi németek nevelési és oktatásügyéről ír, míg *Győri-Nagy Sándor* a kétnyelvű német nemzetiségiek pszicholingvisztikai anyanyelv-változataival foglalkozik.

Bradean-Ebinger Nelu dolgozatával a magyarországi németek nyelvi viselkedésének, valamint a nemzetiségi iskolák kétnyelvűségének problematikájához kíván szólni. Szociolingvisztikai indíttatású cikkének középpontjában a hazai német kisebbségre jellemző triglosszia (háromnyelvűség) áll. Ilyen megközelítésben tárja eléink 220 két- vagy többnyelvű informással végzett feltérítését, azok nyelvhasználatára vonatkozóan.

Kelemen Janka — vizsgálatainak tükrében — egy nyugat-magyarországi óvoda (Brennbergbánya, Győr-Sopron megye) vegyes nyelvű modelljének feltételeit taglalja. Ezt követően (férje) *Győri-Nagy Sándor* tudósít családi kísérletükről: gyermekeik kétnyelvű neveléséről. Erre olyan továbbmutató céllal vállalkoztak, hogy a családon belüli kétnyelvűség segítsé a kisebbségi nyelvek fennmaradását és ápolását.

Uwe Meiners Mecseknádasd és Hajós — mint német nemzetiségi falvak — történeti és jelenlegi nyelvi helyzetét szándékozik feltérképezni. Meglátásait egy 1981-es kéthetes egyetemi hallgatói tanulmányi kirándulás tapasztalataiból meríti.

A következő dolgozatban *Peter Hans Nelde* a magyarországi kétnyelvűség néhány mai aspektusával foglalkozik. Különösen érdekes az „asszimilációra hajlamos” magyarországi németek egybevető besorolása Európa német kisebbségeinek összpolematikájába, éppúgy, mint a jövő perspektíváira vonatkozó gondolatok.

Szende Bélának hazánk kisebbségi politikájáról (és ennek kapcsán németiségünk általános helyzetéről) szóló fejtegetéseit követően *Rudolf Kern* a német anyanyelv magyarországi konszolidációjáról értekezik. A szerző többek között a német anyanyelvi (nem pedig a kétnyelvű) nemzetiségi iskolákért száll síkra, továbbá, a német nyelv megőrzésével kapcsolatban a társadalmi-gazdasági és a tudati aspektusokat taglalja.

A negyedik rész csupán két cikket foglal magába. *Manberz Károly* a magyarországi németek néprajzkutatásának történetét elemzi, míg *Szabó János* a hazai német irodalom problematikájába nyújt rövid betekintést.

A kötetet néhány térkép, német—magyar kétnyelvű helységnevmutató, valamint részletes

— és ezáltal igen értékes — bibliográfia zárja.

A kiadvány egészét illetően, a recenziemben a következő összkép alakult ki: A könyv vitathatatlan tartalmi erőnyeitől eltekintve, bizonyos hiányérzetet kelt(het). Bár az alcím a mai viszonyokra vonatkozó kutatási helyzetképet ígér, a tanulmányok túlnyomó többségénél korábbi munkákról van szó, amelyek (több) évtizedes megfigyeléseket és állapotokat tükröznek. Néhány dolgozatban konkrétan megemlítik, hogy azok már megjelent írások utánnyomásai, illetve változatai (pl. Weintritt: 1966, Hutterer: 1975), míg sokhelyütt ezt expliciten nem mondják ki. A téma ismerői azonban ezekkel a cikkekkkel már nagyrészt találkozhattak más szakfolyóiratokban vagy tanulmánykötetekben. Egyébiránt felmerül az a kérdés is, hogy a viszonylag átfogóan és sokat ígérően megfogalmazott címek ellenére sok tanulmány miért csak parciális kérdésekkel foglalkozik, és nem inkább az illető terület alapproblematikáját vázolja. Így pl. olvashatunk egy gimnáziumi hibaelemzésről, anélkül, hogy a nemzetiségi oktatás általános didaktikai aspektusairól bármit is meg tudnánk. Egy másik (egyébként nagyon értékes) cikk is pl. csupán egyetlen nyelvjárás szóképzési elemeit tárgyalja.

Összegezésképp azonban megállapítható, hogy az ismertetett publikációnak előremutató, úttörő szerep jut. A kötetet információgazdaságának köszönhetően a germanisztikai kutatás, a nemzetiségi oktatás és a művelődésügy szempontjából egyaránt alapműnek tekinthetjük.

(Deutsch als Muttersprache in Ungarn. Forschungsberichte zur Gegenwart. Hrsg. von der Forschungsstelle für Mehrsprachigkeit in Brüssel unter der Leitung von Peter Nelde. Stuttgart: Franz Steiner Verlag 1990, 391. p. [Deutsche Sprache in Europa und Übersee; Bd. 13])

DR. FÖLDES CSABA

AJÁNLO SOROK EGY TESTVÉRLAPRÓL

A Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet kiadásában megjelent *Hogyan tovább?* című módszertani közlőny 1991. 3. számát lapozgatom. Terjedelme szerény, a borító gazdaságos felhasználásával együtt is mindössze tizenhat lapnyi. Természetes, hogy ilyen szerény az ára is (15 Ft), még az egy évre előfizetőknek is csak 75 forintot kell postára feladni (Pedagógiai Intézet, 9022 Győr, Bajcsy-Zsilinszky u, 80—84., OTP-számlaszám 693-366-199), hogy kézhez kaphassák a lapot. Egyébként csak címében új ez a kiadvány, hisz elődje az 1962-ben indult *Hogyan?* című lap volt, amely huszonehét éven át a maga ötvenhárom számával töltötte be azt a szerepet,

amelyet most utódként ez a folyóirat magára vállalt.

Legbeszédesebben erről maga a *tartalom* beszél. Ebben a számban is igen aktuális kérdésekről olvashatunk, mint például a *közoktatási viták-fórumok tapasztalatairól, a lébényi általános iskola adaptációs matematikai tantervének anyagáról, a mosonmagyaróvári hatosztályos gimnáziumi kísérletről, a magasabb szintű szakképzés tantervi koncepcióiról, a gödöllői életiskoláról, a természetes életmódra nevelés lelki alapelveiről.*

A közérdekű kérdések mellett nem hagyja figyelmen kívül a lap a helyi értékeket sem. Ennek szellemében mutatja be a győri születésű és ott élő *Csizmadia István művésztanárt, a megyei pedagógiai pályázatok díjnyertes szerzőit, munkáit, továbbá Barsi Ernőt, a „Győr városában” című, mondókákat, dalokat tartalmazó kötet szerzőjét, s végül, de nem utolsósorban emlékező tiszteletadással vesz végső búcsút a lapelőd egyik hirtelen meghalt szerkesztőjétől, Zalka Györgytől. Figyelemfelhívó és tájékoztató jelleggel olvashatunk még a Megyei Pedagógiai Intézet *megvásárolható kiadványai-**

ról, az új (a természetismereti, a társadalomismereti, az irodalmi és a vizuális nevelés területét felölelő), alsó tagozatos programcsomagról, valamint a Pedagógus Szakszervezet ügyvivő testületének üléséről, de még jogtanácsadásról is másodállás és mellékfoglalkozás vonatkozásában.

Ugyancsak tiszteletreméltó vállalkozásnak mondható a lap tartalmából a *batárainkon* tőről szóló *híradás és szemle.* Ennek keretében szerezhetünk tudomást a *burgenlandi osztrák—magyar történelemtanárok konferenciájáról, Erdély Nyelvatlaszáról, a kassai Kazinczy-napokról, a 400 éves losonci gimnáziumról, a szlovákiai magyar iskolák történelemoktatásának megsegítéséről, a tengerentúli (amerikai) Nyári Magyar Iskoláról.*

Úgy véljük, ez a felsorolásszerű tájékoztatás is meggyőzhetett bennünket arról, hogy sokszínűségről és igaz értékek, valós problémák közvetítéséről van szó a folyóirat lapjain, ezért bátran ajánlhatjuk a szűkebb régióon kívül is minden érdeklődőnek.

DR. DOBCSÁNYI FERENC

Helyreigazítás: Elnézést kérünk két szerkesztőbizottsági munkatársunktól, név szerint *dr. Magassy László szombathelyi* és az igen aktív *dr. Miklovicz Árpád nyíregyházi kollégánktól, hogy nevük a szerkesztőbizottság tagjainak névsorából az ez évi második, harmadik és negyedik számból a nyomda ördögének jóvoltából sorozatosan kimaradt.*

A Módszertani Közlemények
Szerkesztősége és Kiadóhivatala